

Vad fan är arbete?

Antte

2008

Svårt smittade av den från politiskt håll understödda lutherska arbetsmoralen utgör de svenska arbetarna ett hot mot sig själva och mot hela den mänskliga frigörelsen. Kampen står inte bara mellan arbetskraften och kapitalet utan också mellan synen på arbete som ett nödvändigt ont och arbete som livets mening.

Vad fan är arbete? Denna frågan kan vid första anblicken tyckas enkel, men när jag väl skulle sätta mig ner och skriva slog det mig att jag inte har den blekaste aning om vad arbete egentligen är. Hela ordet "arbete" är så laddat och fullt av moral och värderingar att jag blev osäker på om jag verkligen visste ordets rätta betydelse. Jag slog upp "arbete" i Nationalencyklopedin där det förklarades att arbete är "Verksamhet på vilken en människa bygger sin försörjning." Riktigt så enkelt kan det ju inte vara? Eller? Jag googlade runt lite och fann massvis med artiklar och blogginlägg som undrade samma sak. Det fanns långa debattinlägg skrivna av undrande människor som spånade vilt om vad ekonomins grundpelare egentligen innebär. I det fyra band tjocka (mer än 4000 tätskrivna och dubbelspaltiga sidor) uppslagsverket Palgraves Dictionary (som är en av de mest ansedda uppslagsverken för ekonomer) finner man dock endast den korta och enkla förklaringen: arbete = icke fritid, se fritid.

Om man tittar på ordets etymologiska bakgrund finner man att "arbete" har rötter i de germanska språken, där det från början betydde "strävan". Det spanska "trabajo" och franska "travail" har rötterna i ordet för ett tortyrredskap från medeltiden. Man kanske alltså inte kan hitta grunden för vår moraliska syn på arbete i ordets etymologiska betydelse. Speciellt politiskt korrekt är det ju ändå inte att påstå att arbetet är något ont som man helst av allt vill fly ifrån, även om en stor del av befolkningen ändå går runt och bär på dessa känslor varenda arbetsdag. Att den moraliska synen på arbete skulle vara tortyr är otänkbart. I alla fall i Sverige, där generation efter generation lärt sig att läsa och skriva genom att studera den lutherska katekesen. Och det är just där, i Luthers tankar om arbete, som slog igenom i Sverige under reformationen, som vi kan hitta våra moralföreställningarna om arbetets förträfflighet.

Enligt Luther skulle människan tjäna gud genom sitt arbete. Luther menade att arbetet var en gåva från gud (tvärt emot den gammaltestamentliga betraktelsen av arbete som ett straff från gud för att ha ätit från kunskapens träd) och att människan borde förbli i det yrke hon fötts in i livet ut. Detta eftersom det var gud som hade tilldelat henne detta yrke och placerat henne på sin plats i den samhällliga pyramiden. I Gamla Testamentet finner man texter om hur slaven skall förbli trogen sin herre då det var gud själv som placerat människorna på deras platser i den sociala hierarkin. Klassresor skulle alltså vara en synd och ett uppror emot gud själv. Likaså revolter, revolutioner och arbetarmotstånd.

Dessa tankegångar, som ursprungligen var en beteckning på religiösa strömningar under 1500- och 1600-talen, har levt vidare i sekulär form in i vår egen tid. Arbetsamhet, självdisciplin, återhållsamhet, sparsamhet och asketism kan ses som den bärande bjälken i det svenska samhället.

Man kan lätt lockas till den pur-marxistiska övertygelsen att det bara är kapitalet som står i vägen för arbetarnas frigörelse, att kampen för frigörelse står mellan arbetskraften och kapitalet. Verkligheten visar dock något annat: arbetarna själva motarbetar i själva verket sin egen emancipation, något som skulle kunna beskrivas som en form av självslaveri. De härskande och styrande klasserna i Sverige har alltså milt sagt tjänat på arbetarklassens lutherska arbetsmoral. Denna inställning och syn på arbete, att man skall arbeta för arbetets skull, lever i allra högsta grad kvar ända in i modern tid.

För att anarkistiska idéer, som förkortad arbetstid, skall nå ut till de större massorna bör man alltså vara medveten om motståndet och dess komplexitet. Detta kulturella arv lägger dessutom en bra grogrund för att öka klyftan mellan de som utarmats av allt för lite arbete och de som utmattats av allt för mycket arbete. I en tid av "McJobs", prekär arbetarklass och mekanisering av inte bara fabriken, utan av hela den samhällliga apparaten, finns ingen plats för medeltida puritansk arbetsmoral. Denna måste förpassas till soptippen, och det bör vara en av anarkismens största uppgifter i vår tid om vi skall lyckas pådriva och genomföra en anarkistisk revolution, det vill säga mänsklig frigörelse.

Det Anarkistiska Biblioteket



Antte
Vad fan är arbete?
2008

Tidningen Brand #3 2008

www.anarkistiskabiblioteket.se